

Femte roten, tomt 3

Kvarteret Härbärgen

Sjuttonde roten 1637–57v

Åttonde roten 1657h–1670

Södra Hamnen öster om östra hamnen
Tills med 5.4 (samb. med 4.133 &
4.135)

Södra Hamngatan 57, Östra Larmgatan
1, Södra Hamngatan 55

Den 20.6.1672 lagbjöds första gången två tomter, som notarien Enoch Wättring hade med *fältpredikanten Lars Scharin* som mellanhand slutit kontrakt med *guvernören sal Per Ribbings* arvingar om. Tomterna var belägna ”sunnan Stora Hamnen, närmast Nye Port”. Själv tycks notarien Enoch Wättring aldrig ha varit bosatt här. Han var i sitt första äktenskap måg till *Simon Johansson skomakares änka Martha Brandt* (omgift *Jöran Uttermarck* och mor till bl.a. *Simon Johansson Schultz d.ä.* Se mag. prot. 2.5.1670.) 17.10.1675 gifte notarie Enoch Wättring om sig med fru Anna Seth och bosatte sig i hennes gård.

Efter Enoch Wättrings död sålde änkan för 180 d smt tomterna till

Sven Persson Limmerhult

1681–97

som den 27.9.1680 första gången uppbjöd tvenne tomter vid Stora Hamnen emellan *regementsbarberaren Johan Lüders* gård och tomt å västra och till hörnet å Vallen å östra sidan. Sven Limmerhult hade tidigare genom sitt första äktenskap med smeden Jacob Kuhns änka Elisabeth Jöransdotter Uggleby (med vilken han gift sig den 15.6.1673) varit ägare av 3.63, vilken gård 1681 beboddes av *gördelmakaren Johan Faust*.

Frantz Kuhn var förmyndare för Sven Limmerhults båda styvdöttrar *Catharina och Sophia Jacobsdöttrar Kuhn* och hade den 3.9.1677 instämt Sven Limmerhult angående dessas fädernearv. Inget lagligt inventarium hade uppgjorts efter fadern under moderns livstid. Sven

Limmerhult protesterade då mot den skymf och det förakt som hans styvdöttrar hade visat honom på hans ”hedersdag” 1675, d.v.s. den dag han gifte sig med sin nuvarande hustru (Catharina Börjesdotter Bihlfeldt). Catharina och Sophia Kuhn hade låtit utkasta på gatan hans gåvor och de saker, som hans brud hade låtit ditbära till husets prydnad, och där på gatan hade det legat i folkets åsyn så länge brudparet var i kyrkan. Nu ville han behålla gården och lösa ut styvdöttrarna. Rätten beslöt, att sedan styvfadern fått sin ”änkesäng” av oskipto skulle det övriga delas i två delar mellan styvfadern och de båda döttrarna enligt 14 kapitlet giftermålsbalken. Döttrarna skulle få moderns och en avlidens systers gångkläder och de pengar som fanns i dessas kista.

Den 29.4.1678 inlämnade Sven Persson Limmerhult i Göteborgs överrätt sin moders hustru *Elin Arfwidsdotters* i Limmerhult (Härryda socken) besvärsskrift över några i Bollebygd boende bönder, som hade nedhuggit hennes gärdesgård. Sven Limmerhult fick svaret att bönderna inte låg under magistratens jurisdiktion.

Sven Limmerhult hade den 9.2.1688 instämt sin granne *regementsfältskären Johan Lüders*. Föregående söndagsafton hade Sven Limmerhults lille son olyckligen omkommit i hamnen, och det hade utkommit ett rykte, att Johan Lüders son *Heiden*, en pojke på 7 à 8 år, skulle ha stött Limmerhults son i ån. Rätten fann emellertid att detta var bara "ett löst Spargement av Barnetal, som alls ingen fastighet haver". Dessutom hade ju inte Sven Persson Limmerhult beskyllt Heiden för saken, utan endast velat ha förhör med pojken. Heiden frikändes, och rätten tyckte att parterna som grannar borde "utan stridighet stillade bliva".

RR 24.4.1689: Samtliga ledamöter av skomakareämbeter contra *Kerstin Philipsdotter Schieping, avlidne Johan Bihlfelts änka* (se 3.70ö och 7.13, kv. Köpmannen där det anges att Kerstin förut var gift med Börge Joensson skomakare, som ägde gården före Johan Bihlfelt) och hennes dotter, Sven i Limmerhults hustru (som tydligen tog namnet Bihlfelt efter styvfadern), genom Bengt Hülthen ang 15 rdr för gjorda dragonstövlar. Sven Limmerhult, som handlade med spannmål och trävaror, var en av de få lyckosamma handelsmännen med rent svensk härstamning i Göteborg. Han avled 1697, och det är med hänsyn till att han på 1670-talet i en tomtlängd (M1676) kallades småköpman förvånande att finna att bouppteckningen efter honom (som först företogs 11.9.1706; 1706:378) upptog 4 929 d smt. Han ägde bl.a. två tomter med hus därav i övervåningarna blott en kammare var inredd, 2 000 daler hus och gård i Gamlestaden 1 000 daler och ett halvt frälsehemman i Lerum 300 daler (Berg I:2, 465).

Han efterlämnade, utom änkan Catharina, tre söner: *Börge* (född 1687), som var förridare, *Peter* (född 1691), som vistades i Holland, och *Emanuel* (född 1694). Barnen hade kusinen *Ambjörn Funke* och en farbroder, som var åbo i Mölndal. Denne Sven Limmerhults bror är måhända identisk med den bonde från Mölndal *Oluf Limmerhult*, som uppträdde i Göteborg enl mag prot 12.12.1693 ang en fordran hos *Jon Heyds* hustru, som hade varit medintressent i sin mans tjuveri. 1715 bodde änkan i gården tillsammans med sonen Peter och 1720–22 med sonen Emanuel, som bodde kvar 1923 efter moderns död. Emanuel Limmerhult gifte sig 1720 med *tygvaktare Jonas Raschs* dotter *Christina Rasch*. Han avled barnlös 1735.

Catharina Limmerhult lagbjöd för skuld 9.14, Tenngj. 1701. Till henne pantsatte 1704 skomakare *Johan Andersson Otterdahl* 3.56 och 3.63, Holländaren och Domprosten.

EIIa:18, 9.5.1706: Catharina Limmerhult hade avkrävts inventarium men fann det svårt att avge, eftersom hon var intresserad "uti Chronones (kronans) Wahll Arbete nämligen uthi Bastionen Carolus Rex och Rawelin, hwilken gud bättre är förolyckat, så att halfwa dehlen måste å nyo upprättas till vår största skada". Uppbjöd Spannmålgatan 9.9.1707, ej angett tomt, uppbud 10.2.1708, Kyrkogatan 27.9.1709. EIIa:21, 8.7.1709: Catharina Limmerhult hade fordringar hos *Johan Wolfdauer*, som påstod sig efter sin sal hustrus död ha cederat bonis.

EIIa:23, 13.7.1711: Catharina Limmerhult "handlade varken med järn eller annat utan hon kunde kanhända (kanske) få sälja en vedstock om veckan, vilket huru mycket det förslår till hushållet eller skatters erläggande lämnade hon var rättsinnig man att döma. Hon klagade över skatterna. Hon bodde blott kvar i staden för att ha nära kyrkväg och för sin yngste sons skolgång. Hon hade förlorat pengar på grund av ljugare och bedragare så väl i Värmland som i Göteborg till 3.000 d smt jämväl (liksom) 10.00 d smt till sjöss."

EIIa:25, 3.12.1713: klagade över för hög taxering. Hon hade i många år suttit änka och hade sedan osäkerheten blev i sjön "icke den ringaste penning kunnat i sitt hus förtjäna utan måst leva på den lilla fattigdom hon till förne förtjänat att hon snart måste crepera". Klädesfärgaren Wilhelm

Hoppe klagade enligt EIIa:26 över sin grannkvinna Catharina Limmerhults privet och svinstina och dess stank.

Catharina Limmerhult flyttade till 5.3, Härb. 1715. Hennes tomt värderades 1715 till 180 d smt, husvärdet var hela 1 920 d smt och lösöresvärdet 1 300 d smt. Hos henne bodde 1717 sonen ”crämaregesällen” Emanuel Limmerhult som i kontribution detta år betalade 4,16 (hälften så mycket som modern).

Kämnärsrätten 9 och 20.3.1716: Madame Catharina Limmerhult mot *trädgårdsmästare Jonas Leijon*, som begärde att få syn på trädgården, källaren och annat mer. Som syningsmän föreslogs *trädgårdsmästare Arvid Olufsson i Haga och snickaren mäster Conrad (Esbjörnsson)* Madame Limmerhult begärde *mäster Ditloff (Wallke)* i Gamlestaden för synen på Catharinas gård, när det gällde det arbete Jonas Leijon utfört.

Kämnären Assmund Swahn protesterade i rätten 1717 (mag. prot. sid. 285) mot att madame Catharina Limmerhult icke ville hålla överenskommelsen med hans dotter, *Johanna Catharina Limmerhult*, som var *Peter Limmerhults* änka, om gården i Gamla staden. Svärmodern Catharina Limmerhult ville att yngste sonen Emanuel skulle få bo oskiftat. *Hans Andersson Busch* hade fordran i huset. Det anfördes att sal Peter Limmerhult hade suttit i rolig possession vid gården under fyra år i sitt förra gifte och i sex år sedan han trädde i äktenskap med Johanna Catharina Swahn. (Johanna Catharina Swahn, som var dotter av kämnären Assmund Swahn, född 1668, död 9.4.1742, och hans hustru *Catharina Maule*, död kort före 15.9.1733, avled 25.3.1745. Hon var då omgift med *rådman Magnus Gabriel Kling*, död 1746. I sitt äktenskap med Petter Svensson Limmerhult hade hon sonen *Sven*, som var död 1721, och döttrarna *Barbro Birgitta* och *Helena Margareta*, som båda i tur och ordning blev gifta med *kantorn i domkyrkan Anders Bänge*.)

EIIa:30, 14.10.1719: Catharina Limmerhult hade måst sälja de hus i Gamla staden, som hennes sal som Petter Limmerhult brukade, till mäster Dettlof Walke för 940 d smt och därjämte till honom arrenderat tvenne små trädgårdar mot 10 d smt årlig avgift till hjälp i hennes skatt. Han hade dessutom lovat ha uppsikt i hur hennes folk gjorde sitt arbete i hennes frånvaro och gå henne tillhanda i råd och dåd.

EIIa:31: Catharina Limmerhult berättade, att då hennes nu avlidne son Petter Limmerhult hade trätt i sitt första gifte hade hon hjälpt honom med guld, silver och andra husgerådssaker. Villkoret var att det skulle avräknas hans möderne eller återgå till henne. om han avled först. Hon hade också låtit honom få sin ena gård i Gamla staden med inhägnad hö och säd samt hästar, boskap, får och svin samt husgerådssaker till dess hon själv behövde gården. Men hans änka Johanna Catharina begärde genom sin far Assmund Swahn att få behålla alltsammans,

Sven Persson Limmerhults änka Catharina Börgesdotter (begr. D 22.1.1722) berättade 8.9.1719, att Gud för 22 år sedan behagat hemkalla hennes sal man. Hon testamenterade en tredjedel av hennes egen lott i boet till ende efterlevande sonen Emanuel, jämte fädernet, och bad sedan att få behålla gården i staden. Hon ville också behålla den del av landeriet, som hon själv hade köpt av *Dammes Gertssons* arvingar samt den fjärdedel hon hade köpt av *Gert Johansson* eller tillsammans hälften i Kvibergs landeri. Hon talar i testamentet om sal Petter Limmerhults barn. Boupp-teckningen efter henne 30.1.1722 upptager gård i hörnet emot fästningsverket vid Drottninggatan samt Kviberg.

Handlanden Thore Eriksson

kunde den 17.12.1722 uppbjuda den gård han för 2 751 d smt. såsom den mestbjudande köpt på auktion av Catharina Börgesdotters arvingar belägen på Stora Hamngatan i hörnet öster ut emot vallen mellan färgaren Wilhelm Hoppe i väster och handlanden Marcus Claesson i söder. Thore Eriksson var 1720 bosatt 5.70 hos Carl Thorssons arvingar.

Nästa ägare var generalskan Anna Louisa Patkull, född Mortaigne, som bodde där 1723. Den 26.1.1732 lämnade hon gården i testamente till sekr Reinhold Gustaf Modeé.

Kopparslagaren mäster Hans Wolfart lät den 4.9.1732 första resan uppbjuda avlidna baronessan o generalinnan Fru Anna Louisa de Mortaignes på Stora Södra Hamnegatan mot vallen belägna hus och gård, som han tillhandlat sig av fänriksskan Fru Catarina Beata Modeé och sekreteraren Herr Reinhold Gustaf Modeé för en summa av 1 600 d smt enl köpebrev 12.8.1732.

Tobaksmanufakturisten Anders Damm (burskap 11.5.1731) omtalas som ägare 1737–54 (begr. Chr 7.10.1764 vid 60 års ålder). Han var rådman och kyrkoföreståndare i Christine. Han hade 1737 gift sig med Viktoria Maria Caldinier, född 1701, död 1.5.1769 (begr. Chr 7 maj). Utom sönerna *handelsmännen Johan Henrik och Fredrik Damm* hade makarna en dotter *Johanna Sofie*, döpt den 26.3.1645 (dessutom barn, avlidna i späda ålder).

Ett stort antal anställda uppräknades i riksgäldkontorets lönelängd 1741: *gårdsdrängen Bengt Pehrsson, pigan Maija Hiortman, spinnarna Oluf Kruse och Lars Bergman, rullaren Nils Andersson, läregossarna Olof Svensson och Johan Österman (1743 Petter Kruse)*.

Bland de anställda 1753 omtalas *husjungfrun Britta Maja Cedergren, gesällen Olof Tingstedt, carduskarvaren Pehr Gillberg och läregossarna Magnus Wennerberg och Johannes Wallgren* samt "plantagedrängen Sven Jungberg, fri efter Manufakturprivilegierna".

I avkortningslängden 1755 uppräknas: gesällen Olof Tingstedt, taxerad i 6.18, *gesällen Åhberg*: betalt vid artilleriet, *rullaren Olof Holm* taxerad 3.3, *rullaren Carl Kilman* taxerad 10.192, *rullaren Anders Olofsson* 3.3, *pipmakaren Anders Hindberg* 10.86.

Efter moderns död stod Anders Damms son handelsman Joh Hindrik Damm (döpt 21.1.1740, burskap 3.7.1737) för gården. Han kallas 1765 fabrikör. Tillsammans med yngre brodern Fredrik Damm ägde han firma Johan Henrik och Fredrik Damm. Om Johan Hindrik Damm sades i tomtöreslängden 1785: "öbor på landet, uppsagt burskap, betalat för ½ år".

Handelsman Fredrik Damm (döpt 11.3.1742, burskap 6.4.1771, död 26.3.1796) svarade för tomtötet 1785–1790.

Enligt Berg (I:1, 316) efterlämnade Fredrik Damm hus och tomt nummer 124 på Kungsgatan 5 333:16 rdr, linne- och buldansväveri med hus och gård vid Vall- och Ekelundsgatorna, två obebyggda tomter vid Stora Hamnen och ett litet valv och tomt vid Drottninggatan och 15/16 mantal kronoskattehemmanet Nordtakan. Gift med *rådmandottern Lisette Lund* född 29.12.1759, död 5.11.1815.

1800: Handelsmannen Damms arvingars ödetomt "med en gammal odugelig välvd källare"

1807: Tunnbindare Gevalts änka

Berg II:1–2, 302: Traktören Matthias Blom, född 1765, burskap 16.12.1803 (uppsagt av änkan 5.7.1839), död 11.1.1829. Efterlämnade 8 170 rdr banco, därav ett grundmurat trevånings stenhus

och tomter nr $\frac{3}{4}$ i 5 roten, 10 200 rdr banco, samt ett grundmurat trevånings stenhus nr 133–135 i 4 roten, Drottninggatan, 13 200 rdr, ävensom en del av ödetomten nr 1 i fjärde roten, 66:32 rdr.

Gift med Anna Maria Godhe, född 16.1.1779, död 27.9.1847, dotter av *hökaren och salteribokhållaren Claes Godhe*, död 23.10.1797, och *Christina Staaf*, död 28.3.1830.